

8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Рада Європи, 1950.
9. Психологія в правоохоронній діяльності. Київ: Юрінком Інтер, 2018.
10. Гусак В. І. Судова експертиза в кримінальному процесі. Харків: Право, 2020..
11. Закон України «Про судово-експертну діяльність», від 12.07.2021 №2671-III. Ткаченко, П.О.
12. Криміналістика: сучасні проблеми та перспективи. Львів: Світ, 2022. Фролов В.А.
13. Програма підвищення кваліфікації слідчих МВС України, 2023.
14. Звіт МВС України щодо стану матеріально-технічного забезпечення, 2023.
15. Міністерство юстиції України: Звіт щодо модернізації технічного забезпечення слідчих органів, 2023.
16. Шевченко, О.В. Реформа кримінального процесу в Україні: проблеми та виклики. Харків: Фоліо, 2021.
17. Копылов И.А. Тактическое решение следователя //Проблемы совершенствования деятельности следственных и экспертных подразделений. Сб. науч. тр. Волгоград: ВСШ МВД СССР, 1989. – 148 с.

Тичина Дмитро Михайлович,
провідний науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем протидії
злочинності Національної академії
внутрішніх справ, доктор юридичних
наук, старший науковий співробітник;
Перцев Роман Валерійович,
заступник начальника слідчо-
криміналістичного відділу
Центрального округу поліції Ізраїль,
доктор філософії

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Сучасний світ вступив у складний і суперечливий етап свого розвитку. Глобалізація, яка нещодавно була домінуючим трендом, зіткнулася з обмеженнями, викликаними її власною експансією. Суперечності між глобалізацією та локалізацією, які

завжди існували і розвивалися, тепер проявляються у формі гострих конфліктів. Відбуваються суттєві геополітичні, економічні, соціальні та ін. зміни, що створюють нові, раніше невідомі ризики та загрози. Сучасне бачення світового порядку та характеру міжнародних відносин впливає з того, що світовий геополітичний простір поділений не стільки між великими державами зі сферами їхнього впливу, скільки між внутрішніми лініями напруженості між зоною стабільності, де панує закон і міжнародне право, пріоритетними є права людини, і сферою невизначеності, яка характеризується зневагою до закону, численними локальними конфліктами, гіпертрофією сил кримінального гатунку тощо – усім тим, що несе загрозу безпеці, стабільності і розвитку людської цивілізації

Одним зі стратегічних пріоритетів для України та Ізраїлю залишається боротьба зі злочинністю, криміногенні реалії вимагають дієвого механізму реагування з боку держав, зокрема, забезпечення злагоджених, цілеспрямованих, спільних дій правоохоронних органів, позаяк, наприклад на території України окупанти вчиняють масові вбивства мирних людей, знищення об'єктів інфраструктури і помешкань громадян, гвалтування жінок і дітей, мародерство. Для досягнення цих цілей необхідно забезпечити професійну підготовку поліцейських та інших категорій правоохоронців з урахуванням сучасних вимог, а також удосконалити правозастосовну практику. Значущість розслідування кримінальних правопорушень у таких умовах – збройного конфлікту, потребує більш поглибленого вивчення та науково-правового розроблення.

Однак, з початком повномасштабних збройних агресій, національні системи кримінальної юстиції України та Ізраїлю зіткнулася з надзвичайним викликом – забезпечити ефективну протидію абсолютно новому для переважної більшості слідчих та прокурорів виду злочинності – міжнародним злочинам (воєнним злочинам, злочину агресії, геноциду тощо), кількість яких щоденно зростає майже в геометричній прогресії. Основна проблема в цьому випадку полягає в тому, що такі суб'єкти не мають достатніх знань у сфері міжнародного гуманітарного права, яке дозволяє належним чином кваліфікувати те чи інше діяння саме як міжнародний злочин, визначити його складові елементи, контекст міжнародного збройного конфлікту, особливості забезпечення процесуальних гарантій жертв тощо. Як наслідок, це призводить до невпорядкованості практики органів правопорядку в цій сфері, поширення типових помилок

під час кваліфікації міжнародних злочинів, що загалом істотно знижує загальну ефективність кримінального переслідування за їх вчинення.

Під час розслідування воєнних злочинів важливим є рівень підготовки особового складу в умовах стресогенних ситуацій. Для забезпечення постійної бойової готовності поліцейські проходять регулярну службову підготовку. Однак, незважаючи на це, рівень знань, умінь та навичок, які здобувають поліцейські під час цієї підготовки, залишається недостатнім. Це пов'язано з тим, що така підготовка відволікає їх від основних обов'язків і викликає певний протест з їхнього боку. Можливо, зміна форм і методів навчання, а також переорієнтація мислення особового складу та ставлення керівництва до службової підготовки в умовах війни можуть сприяти підвищенню рівня професійної підготовки поліцейських у мирний час.

Поліцейським часто доводиться реагувати на ситуації, пов'язані з насильством, такі як терористичні акти, домашнє насильство, військові злочини тощо. Стрес і травми, які вони переживають під час виконання своїх обов'язків, можуть негативно вплинути на їхнє здоров'я та загальне самопочуття. В наявних психологічних першоджерелах найчастіше згадується посттравматичний стресовий розлад як крайня реакція на сильний стрес, що загрожує життю людини та безпосереднє впливає на психічне та емоційне благополуччя працівника поліції [1]. Більше того, відбувається постійне збільшення кількості співробітників, які отримали поранення при виконанні службових обов'язків, що майже завжди супроводжується посттравматичними стресовими розладами. В останні роки це є особливо актуальним.

Незвичні умови несення служби, повітряні тривоги, загроза використання проти поліцейських балістичної зброї призводять до фізичної втоми, психологічного виснаження, професійного вигорання, емоційних зривів, панічних атак тощо. Тому через це виникають певні психологічні труднощі в несенні служби, виконання своїх службових завдань і посадових обов'язків, знизилась професійність та бажання їх виконання загалом. Професійний стрес призводить до великих втрат в організації діяльності поліцейських в умовах реальної війни, що, в свою чергу, позначається на виконанні службових обов'язків, діяльності слідчо-оперативної групи на місці події [2].

Прояви психологічного розладу «яскраві» та достатньо відомі з досвіду роботи іноземних психологів з ветеранами

в'єтнамської, іракської та афганської воєнних компаній. Частота появи такого саме у момент виникнення надзвичайної ситуації низька [3]. З часом може змінитися ставлення поліцейського до ризику: досвід участі в військових операціях може змінити сприйняття ним небезпечності ризику, розширюючи кордони дозволених дій в ситуаціях безпосередньої загрози життю. Правоохоронець може стати більш схильним до прийняття ризикованих та необґрунтованих рішень, що може призвести до негативних наслідків для збереження його власної особистої безпеки та безпеки цивільного населення. Ці наслідки можуть варіюватися в залежності від наявності конкретного професійного досвіду в умовах воєнного часу та індивідуальних особливостей поліцейського. Наведене зумовлює необхідність постійного психодіагностичного скринінгу працюючих правоохоронців, посилення заходів професійно-психологічного відбору до служби в поліцейських підрозділах, створення ефективних засобів психологічної підтримки та реабілітації після перебування в екстремальних умовах професійної діяльності.

Таким чином, варто наголосити, що формування розвитку якостей особистості працівника поліції тривалий і напружений процес, але це є обов'язковою умовою для вирішення тактично-оперативних завдань в ході розслідування воєнних злочинів, складовим якого є об'єктивна, психологічна реальність. Саме ця підготовка відіграє важливу роль у виконанні службових завдань, а також формуванні стресостійкості у поліцейських, особливо в умовах війни.

Список використаних джерел

1. Охременко О. Р. Діяльність у складних, напружених та екстремальних ситуаціях. К.: Нац. акад. оборони України, 2017. 210 с.
2. Chae, M., Boyle, D., 2013. Police suicide: prevalence, risk, and protective factors. *Polic. An Int. J. Police Strategies Manag.* 36, 91e118
3. Lauvrud, C., Nonstad, K., Palmstierna, T., 2009. Occurrence of post traumatic stress symptoms and their relationship to professional quality of life (ProQoL) in nursing staff at a forensic psychiatric security unit: a cross-sectional study. *Health Qual. Life Outcome* 7 (1), 31.